Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry
Vol. 5/ No. 2/ Summer 2018
Page: 28-42

Anticipating Students' Educational Progress Based on Factors of Educational Skills and Personality Traits in Shahid Beheshti University of Medical science

somayeh shabani[1], hasan pash sharifi[2], malek mir hashemi[3], soghra ebrahimi ghavam[4]
1- Ph.D., Department of Psychology, Islamic Azad University, Roudehen Branch, Roudehen, Iran
2- Professor of Psychology, Islamic Azad University, Roudehen Branch, Roudehen, Iran
3- Professor of Psychology, Islamic Azad University, Roodeen Branch, Roodehen, Iran
4- Professor of Psychology, Allameh Tabatabaei University, Iran

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

Abstract

Introduction: Two effective factors on educational progress are students' educational skills and personality traits.

Aim: This study aimed to anticipate educational progress of students of Shahid Beheshti University of Medical Science according to their educational skills and personality traits.

Methods: this was a correlative descriptive study. sample of 250 students was selected by random cluster sampling method. Study tools included educational skills questionnaire and NEO Personality Inventory. Data analysis was conducted by multiple regression method.

Results: the study results indicated that 43.1% of educational progress variance was explained by factors of educational skills among which controlling learning activity, concentration and self – efficacy,anticipated students' educational progress positively. Furthermore personality traits explained 23.4% of educational progress variance. Students' educational progress was anticipated negatively by neurosis and positively by extroversion and conscientiousness.

Conclusion: the results suggested that it is feasible to anticipate students' educational progress according to their educational skills and personality traits. So to enhance students' academic performance it is necessary to consider factors of educational skills and personality traits along with other factors.

Keywords: Educational Progress, Educational Skills, Personality Traits

مجله روانشناسی و روان پزشکی شناخت
سال پنجم، شماره 2، تابستان ۱۳۹۷
صفحات: ۴۲-28

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان علوم پزشکی شهید بهشتی

سمیه شعبانی[۱]، حسن پاشا شریفی[۲]، مالک میر هاشمی[۳]، صغری ابراهیمی قوام[۴]

۱. دکتری تخصصی، گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران
۲. استاد گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران
۳. استاد گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران
۴. استاد گروه روان شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ایران

چکیده

مقدمه: دو عامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های تحصیلی دانشجویان و ویژگی‌های شخصیتی هست.

هدف: هدف این پژوهش پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بر اساس مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی بود.

روش: این پژوهش یک مطالعه توصیفی- تحلیلی است. نمونه ۲۵۰ نفرِ از دانشجویان از طریق نمونه‌گیری تصادفی خوشه ایی انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه مهارت‌های تحصیلی و پرسشنامه شخصیتی NEO بود. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از رگرسیون چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها: مؤلفه مای مهارت‌های تحصیلی ۴۳/۱ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کرد. از بین مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، کنترل بر فعالیت یادگیری، تمرکز و خودکارآمدی، به‌صورت مثبت پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می کرند. ویژگی‌های شخصیتی ۲۳/۴ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کرد. روان رنجوری، به‌صورت منفی و ویژگی‌های برونگرایی و وجدانی بودن به‌صورت مثبت پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کردند.

نتیجه‌گیری: بر اساس مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی، می‌توان پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی نمود. لذا توجه به مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی در کنار سایر عوامل تأثیرگذار در پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌تواند باعث افزایش عملکرد آنان شود.

کلمات کلیدی: پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های تحصیلی، ویژگی‌های شخصیتی

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

مقدمه

پیشرفت تحصیلی و عواملی که به‌احتمال زیاد آن را تحت تأثیر قرار می‌دهند، از دیر باز مورد توجه روان‌شناسان و مربیان تعلیم و تربیت بوده است و به عنوان یکی از شاخص‌های موفقیت فعالیت های علمی در نظر گرفته می‌شود و ارزشیابی از آن یکی از ارکان ضروری و اجتناب‌ناپذیر بهبود کیفیت نظام آموزشی است. توجه به این امر چیزی است که در تمام دنیا در رأس برنامه‌های توسعه آموزشی مدنظر قرار می‌گیرد . پیشرفت تحصیلی از این جهت اهمیت دارد که در یادگیری اثر داشته و یادگیری آموزشگاهی، پیشرفت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کافمن[1]، ۲۰۰۴). پس شناسایی متغیرهایی که به نحوی با پیشرفت تحصیلی رابطه دارند از اهمیت به سزایی برخوردار است تا با تعدیل یا برقراری این متغیرها پیشرفت تحصیلی دانشجویان را بالا ببریم.

با وجودی که کمیت و کیفیت یادگیری تحت تأثیر عوامل متعددی از قبیل سطح عمومی هوش، سلامت جسمی و روانی، انگیزه، امکانات محیط زندگی، امکانات کمک آموزشی و قابلیت‌های شناختی قرار می‌گیرد، اما روانشناسان مشاهده کرده اند آنچه حداقل در دوران دانشجویی بیشترین تأثیر را در وضعیت عملکرد تحصیلی دانشجویان دارد، مهارت‌های عمومی مطالعه، یادگیری درسی و یادآوری مطالب آموخته‌شده است. مطالعات متعدد نشان داده اند که نارسایی در موضوع مهارت‌های مطالعه و یادگیری می‌تواند تمام مزایای یک محیط آموزشی مطلوب و حتی قابلیت‌های هوشی، شخصی و سلامت جسمی و روانی را تحت‌الشعاع منفی خود قرار دهد و در صورت کارآمدی، می‌تواند بسیاری از نارسایی‌های موجود در محیط آموزشی و حتی کاستی در انگیزش تحصیلی و سلامت جسمی – روانی را تعدیل و جبران نماید (مرکز مشاوره دانشجویان پزشکی کشور، ۱۳۸۰؛ به نقل از کوشان و حیدری، ۱۳۸۵). ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که دوطبقه مشخص از متغیرهای پیش‌بینی کننده در بررسی تفاوت‌های فردی در قلمرو پیشرفت تحصیلی موردتوجه قرارگرفته‌اند. طبقه اول شامل اندازه‌های شناختی از قبیل آزمون‌های پیشرفت و آزمون‌های توانش[2] است. محققان بیان کرده‌اند که استفاده از آزمون‌های توانش و پیشرفت تحصیلی سنتی توانایی پیش‌بینی عملکرد تحصیلی افراد را داشته‌اند، چراکه عملکرد قبلی فرد و سطح توانایی او عملکرد آتی او را مشخص می‌کنند. طبقه دوم اندازه‌های مورداستفاده برای پیش‌بینی تفاوت‌های فردی در عملکرد تحصیلی، اندازه‌های غیر شناختی هستند. مطالعات فراوانی نقش پیش‌بینی کننده متغیرهای غیر شناختی را در پیشرفت تحصیلی بررسی کرده‌اند. این اندازه‌ها شامل خود پنداشت، اعتمادبه‌نفس و حرمت خود، روی آوردهای یادگیری[3] (زانگ، ۲۰۰۴؛ بوستا، پرینس، التات و هاکامر،۲۰۰۰)، جهت‌گیری هدف و راهبردهای یادگیری (کوپمان[4]، باکش[5] و بیجارد[6]، ۲۰۱۴) رگه‌های شخصیت (داف، بویل، دانلبو و فرگوسن، ۲۰۰۴)، سبک‌های تفکر (زانگ، ۲۰۰۴؛ زانگ ۲۰۰۵) و عوامل جمعیت شناختی از قبیل جنس، سن، طبقه اجتماعی – اقتصادی (زانگ،۲۰۰۴) هستند.

دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی نیز در بدو ورود به دانشگاه با حجم عظیمی از مطالب درسی مواجه می‌شوند و وقت زیادی را برای یادگیری این مطالب اختصاص می‌دهند، اما از پیشرفت تحصیلی خود راضی نیستند. بسیاری از روانشناسان دریافتند که عدم موفقیت تحصیلی بسیاری از دانشجویان نه به این خاطر است که توانایی ذهنی خوبی ندارند، بلکه آن‌ها نمی‌دانند چطور مطالعه کنند و یا به‌عبارت‌دیگر از مهارت‌های یادگیری و مطالعه اطلاع چندانی ندارند (پیندار[7]، ۲۰۰۰؛ به نقل از بادله شموشکی، حسینی، چرکزی و همکاران، ۱۳۹۲). در همین راستا تحقیقات متعددی انجام‌شده است، نتایج مطالعه نوحی و

[1]. Kauffman

[2]. Ability tests
[3].Learning approaches
[4].koopman
[5].Bakx
[6].Bijaard
[7].Pindar JA

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

همکاران (۱۳۸۶) در دانشگاه علوم پزشکی کرمان نشان داد که دانشجویان از عادت‌ها و مهارت‌های مطالعه ضعیفی برخوردار هستند و در مدیریت زمان و برنامه‌ریزی، یادداشت‌برداری و تمرکز برای مطالعه مشکل‌دارند (به نقل از بادله و همکاران، ۱۳۹۲).

پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهد که دانشجویانی که در خصوص راهبردهای مطالعه و یادگیری نسبت به دانشجویان دیگر در سطح پایین‌تری قرار دارند و دانشجویانی که در دوره دبیرستان با راهبردهای مطالعه و یادگیری آشنایی نداشته‌اند، در دوره تحصیلی خود در دانشگاه مشکلات بیشتری در خصوص به کار بستن اطلاعات و دانش خود و نیز طی کردن مقاطع تحصیلی پی‌درپی دارند (هولند[1]، ۲۰۰۶). همچنین البادران[2] و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که فراشناخت و خودکارآمدی قادر به‌پیش بینی مثبت و معنادار انگیزه و عملکرد تحصیلی دانشجویان هستند. دانشجویان ارتباط و همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

بر اساس پژوهش‌های ذکرشده به نظر می‌رسد تفاوت بین نمرات دانشجویان با نمرات بالا و پایین به دلیل مهارت‌های یادگیری و شیوه‌های مطالعه متفاوت آن‌هاست و عاملی که باعث این تفاوت افراد از یکدیگر می‌شود روش‌های خاص مطالعه و یادگیری آن‌ها است؛ بنابراین به نظر می‌رسد برای اینکه دانشجویان در دانشگاه عملکرد مناسبی داشته باشند، باید از مهارت‌های تحصیلی و راهبردهای یادگیری متفاوتی استفاده کنند. درنتیجه مهارت‌های تحصیلی به یادگیرندگان کمک می‌کند که از عهده موقعیت‌های گوناگون یادگیری به‌طور کارآمدتر و مؤثرتری برآیند، به گونه ایی که اطلاعات جدید کسب‌شده، نگهداری و در یادگیری‌های بعدی به کار گرفته می‌شوند. همچنین رابا و همکاران (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که دانشجویانی که از استراتژی های مطالعه و یادگیری استفاده نمی‌کنند با مشکلاتی روبه‌رو هستند. مدل هیلکاری[3]، نوجی[4] و کومیولینین[5] (۲۰۰۸) نیز نشان می‌دهد حوزه تخصصی دانش پیشین، قوی‌ترین عامل پیش‌بینی کننده پیشرفت دانشجویان با ارجحیت بر دیگر متغیرهاست، متغیرهایی که در مدل وجود دارند، به همراه موفقیت‌های پیشین مطالعه جمعاً ۵۵ درصد واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند. همچنین ابراهیمی (۱۳۹۵) نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی و علاقه به مطالعه با راهبردهای پردازش اطلاعات و نظم دهی یادگیری رابطه معناداری دارد و در نتیجه خودکارآمدی تحصیلی و علاقه به مطالعه به واسطه رابطه با راهبردهای پردازش اطلاعات، به طور معناداری نظم دهی یادگیری را پیش‌بینی می‌کند.

همچنین مطالعات درزمینهٔ رابطه عملکرد تحصیلی و عادت‌های مطالعه نشان داده‌اند که عادت‌های مطالعه خوب با عملکرد تحصیلی رابطه مثبتی دارد، یعنی هرچه فرد دارای عادت‌های مطالعه ایی مناسبی باشد عملکرد بهتری خواهد داشت (دی لا فونت[6]، کاردل[7]، ۲۰۰۹، فریدونی مقدم و چراغیان، ۱۳۸۸).

در پژوهش گوردن[8] (۲۰۰۹) نیز نشان داده شد که دانشجویانی که در ترم‌های تحصیلی خود دچار شکست نشده بودند، اضطراب کمتری داشتند، ایده اصلی درس را بهتر درک می‌کردند، در پردازش اطلاعات موفق‌تر بودند و از راهبردهای خودآزمایی و آزمون نسبت به دانشجویان دیگر بیشتر استفاده می‌کردند. همچنین پژوهش رابیا خالیلا[9] خالیلا[9] (۲۰۱۴) نیزنشان داد که خود پنداره مثبت به طور مستقیم با پیشرفت تحصیلی ارتباط دارد. اضطراب امتحان و انگیزش درونی نقش واسطه‌ای در ارتباط میان خود پنداره و پیشرفت تحصیلی داشتند. همچنین انگیزش به‌طور معناداری اثرات منفی اضطراب امتحان بر پیشرفت تحصیلی را تعدیل می‌کند و اثرات مثبت بر آن دارد. همچنین لی[10] و بانگ[11]

[1]. Hoveland C M
[2].Al-Baddareen
[3].Hailikari

[4]. Nevgi
[5]. Komulainen
[6]. De la Fuente
[7]. Cardelle
[8].Gordon
[9].Rabia Khalaila

[10] Lee
[11].Bong

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

(۲۰۱۴) در مطالعه‌ای به بررسی آزمون علاقه و عزت‌نفس به‌عنوان پیش‌بین‌های پیشرفت تحصیلی و خودتنظیمی یادگیری «در دانش آموزان مقطع متوسطه کشور کره جنوبی پرداختند. نتایج نشان داد که عزت‌نفس موجب پیش‌بینی خودتنظیمی شده است و علاقه شخصی می‌تواند پیش‌بینی کننده خوبی برای خودتنظیمی باشد و پیشرفت تحصیلی باشد.

همچنین پنگ[1] (۲۰۱۲) در پژوهشی نشان داد که خودکارآمدی ارزش‌های ذاتی و راهبردهای شناختی با عملکرد دانشجویان در امتحانات وابستگی نزدیک دارد و اضطراب ناشی از امتحان، یک فاکتور احساسی منفی است که با عملکرد تحصیلی دارای همبستگی منفی است و در میان پنج متغیر (مربوط به راهبردهای یادگیری خودتنظیم) خودکار آمدی تأثیر بسیار قوی‌تری بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دارد. همچنین پیک و میلر (۲۰۱۰) نیز نشان دادند که هرچه فراگیران از این راهبردها بیشتر استفاده کنند در اجرای وظیفه خود بهتر عمل می‌کنند و موفقیت بیشتری به دست می آورند.

برگر و کارابینک (۲۰۱۰) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که بین خودتنظیمی، راهبردهای یادگیری و انگیزش، رابطه معناداری وجود دارد. به این معنا که کاربرد موفقیت‌آمیز راهبردهای خودتنظیمی مثل " تکرار " و" سازمان‌دهی" منجر به بالا رفتن باورهای خودکارآمدی می‌شود و بنابراین درگیری دانش آموزان در یادگیری دروس افزایش می‌یابد.

بر اساس ادبیات پژوهش از دیگر عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانشجویان، ویژگی‌های شخصیتی است. نتایج پژوهش پورپات (۲۰۱۰) در بررسی ارتباط میان شخصیت و عملکرد تحصیلی با استفاده از فرا تحلیل نشان داد که عملکرد تحصیلی ارتباط معنی‌دار و مثبت با سازگاری، وظیفه‌شناسی و باز بودن نسبت به تجربه دارد. در همین راستا روساندر، بکسروم[2] و استنبرگ (۲۰۱۱) در مطالعه خود با عنوان ویژگی‌های شخصیتی و هوش عمومی به‌عنوان پیش‌بینی کننده‌های عملکرد تحصیلی نشان دادند که نتایج مدل معادلات ساختاری بیانگر آن است که هوش عمومی، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و روان رنجور خویی روی‌هم‌رفته با عملکرد تحصیلی ارتباط معناداری دارند.

در پژوهشی دیگر کوماراجو، کارایو، اسچمیک و اودایک[3] (۲۰۱۱)، سالکوفسکی، ایوستین، مستوراس، باتون. اوسبورن[4] (۲۰۱۱) بیان کردند که پنج ویژگی شخصیتی باهم دیگر ۱۴ درصد واریانس عملکرد تحصیلی را تبیین می‌کنند و سبک‌های یادگیری ۳ درصد دیگر از واریانس عملکرد تحصیلی را تبیین می‌کنند، همچنین باز بودن نسبت به تجربه از طریق سبک‌های یادگیری، عملکرد تحصیلی را میانجی‌گری می‌کند، همچنین عملکرد تحصیلی دانشجویان به‌وسیله‌ی ویژگی‌های وظیفه‌شناسی، سازگاری و عاطفه مثبت پیش‌بینی می‌شود. همچنین نتایج پژوهش چامورو – پرموزیک و فارنهام (۲۰۰۸) نشان داد که عملکرد تحصیلی با رویکرد یادگیری عمیق، رویکرد یادگیری استراتژیک با باز بودن به تجربه و وظیفه‌شناسی ارتباط مثبت معناداری دارد. پتسکا (۲۰۰۶) نیز در پژوهش خود نشان داد که رابطه مثبتی بین وظیفه‌شناسی و پیشرفت تحصیلی وجود دارد (نقل از بهروزی و همکاران، ۱۳۹۰).

با توجه به مطالب ذکرشده، به نظر می‌رسد روش‌های مطالعه و دارا بودن مهارت‌های تحصیلی، ویژگی‌های شخصیتی در یادگیری درسی مؤثر است و این عوامل به همراه مهارت‌های شناختی و عملی و به دلیل رابطه تنگاتنگ آن‌ها با پیشرفت تحصیلی، بالطبع درنهایت در سرنوشت شغلی دانشجویان مؤثر است. البته به‌رغم مطالعات انجام‌شده درزمینهٔ اثربخشی مؤلفه‌های متعدد بر پیشرفت تحصیلی، کمتر مطالعه ایی است که به‌طور هم‌زمان به تعیین سهم ویژگی‌های شخصیتی به همراه مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی در پیشرفت تحصیلی پرداخته است، لذا با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیقاتی ذکرشده هدف اصلی پژوهش حاضر تعیین سهم مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی و

[1].Peng
[2].Rosander & Backstrom
[3].Schmeck & Avdic
[4].Saklofske, Austin,Mastoras,Beaton & Osborne

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود.

روش بررسی

این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی – همبستگی است. در این پژوهش جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در حال تحصیلی در سال ۹۶-۱۳۹۵ بوده است. طبق آمار ارائه‌شده توسط واحد آموزش دانشگاه تعداد کل دانشجویان در حال تحصیل در دانشکده‌ها ۱۳۳۸۰ نفر بود. برای انتخاب نمونه در این پژوهش ۲۷۰ نفر از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله ایی انتخاب شدند. برای این منظور ابتدا از میان ۱۳ دانشکده مختلف دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۴ دانشکده پزشکی، توان‌بخشی، داروسازی و پرستاری به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. در مرحله بعد از هر دانشکده ۲ کلاس انتخاب و پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع و پس از تکمیل، جمع‌آوری شد. از ۲۷۰ پرسشنامه جمع‌آوری‌شده، پس از بررسی پرسشنامه‌ها و خارج کردن پرسشنامه‌های مخدوش در نهایت ۲۵۰ پرسشنامه مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت.

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات دو پرسشنامه استاندارد به شرح زیر بودند:

۱ -***پرسشنامه سنجش صفات پنج‌گانه شخصیتی (NEO) فرم کوتاه:*** با توجه به پیچیدگی و طولانی بودن NEO-PI-R و از همه مهم‌تر تمایل نداشتن آزمودنی ها به ابزار طولانی در موقعیت‌های بالینی و پژوهشی، نسخه کوتاهی از این آزمون با عنوان پرسشنامه پنج عاملی (NEO-FFI) طراحی‌شده است. این پرسشنامه شامل ۶۰ سؤال است (کاستا و مک ری،۲۰۰۸). به هریک از عوامل ۱۲ سؤال اختصاص داده شده است که به هر سؤال باید در مقیاس لیکرت کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم پاسخ داده شود. بکر (۲۰۰۶) ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های N, E, O, A, C را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۶، ۰/۷۱، ۰/۷۷، ۰/۸۴ ذکر کرد. ضریب پایایی باز آزمایی در دانشجویان آمریکایی با فاصله سه ماه ۰/۷۵ تا ۰/۸۳ بود. برای خرده مقیاس‌های روان رنجور خویی، برون‌گرایی و تجربه پذیری ضریب پایای با فاصله شش سال ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ و توافق پذیری و وجدان گرایی با فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ گزارش‌شده است (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸).

۲ -***پرسشنامه مهارت‌های تحصیلی:*** جهت سنجش مهارت‌های تحصیلی از پرسشنامه مهارت‌های تحصیلی، شعبانی (۱۳۹۵) استفاده شد. پرسشنامه شامل ۱۴ مؤلفه برای سنجش مهارت‌های تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی هست. این ۱۴ مؤلفه شامل مهارت‌های مطالعه فعال (۶ سؤال)، پردازش اطلاعات (۷ سؤال)، فعالیت‌های یادگیری (۶ سؤال)، راهبردهای سازمان‌دهی (۶ سؤال)، کنترل بر فعالیت یادگیری (۱۰ سؤال)، نظارت و ارزشیابی (۸ سؤال)، اضطراب (۴ سؤال)، مدیریت منابع (۹ سؤال)، تمرکز (۳ سؤال)، انتخاب ایده اصلی (۳ سؤال)، خلاقیت (۳ سؤال)، مهارت‌های اجتماعی بین فردی (۹ سؤال)، خودکارآمدی (۸ سؤال) و انگیزه در یادگیری (۴ سؤال) است. نمره‌گذاری آزمون به‌صورت پنج درجه ایی بر اساس طیف لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم است. روایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی به‌دست‌آمده است و پایایی کل پرسشنامه به‌وسیله آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و پایایی خرده مقیاس‌ها در دامنه ۰/۳۵ تا ۰/۷۱ قرار داشت (شعبانی، ۱۳۹۵). میانگین معدل یک سال تحصیلی دانشجویان نیز برای سنجش پیشرفت تحصیلی آنان ثبت گردید.

پس از جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها در برنامه ی SPSS ثبت گردید و در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در سطح توصیفی شاخص‌های آماری توصیفی فراوانی مطلق و نسبی، میانگین و انحراف معیار تعیین گردید. به منظور تحلیل استنباطی داده ها، آزمون همبستگی، تحلیل رگرسیون چندگانه و تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) انجام شد.

یافته ها:

شرکت کنندگان این پژوهش بر اساس نمونه ۲۵۰ نفری شامل ۱۳۵ دختر (۵۴٪) و ۱۱۵ پسر (۴۶٪) بودند، همچنین

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

بر اساس دانشکده محل تحصیل شامل، ۸۲ نفر از دانشکده پرستاری (۳۳٪)، ۶۳ نفر از دانشکده پزشکی (۲۵٪)، ۵۷ نفر از دانشکده توان‌بخشی (۲۳٪) و ۴۸ نفر از دانشکده داروسازی (۱۹٪) بودند.

جدول ۱ مقادیر ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر مهارت‌های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی را نشان می‌دهد.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار بهزیستی روان‌شناختی

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری	متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
یادگیری فعال	۰/۵۵۲	۰/۰۱	مدیریت منابع	۰/۵۵۱	۰/۰۱
پردازش اطلاعات	۰/۴۹۸	۰/۰۱	تمرکز	۰/۳۲۴	۰/۰۱
فعالیت‌های یادگیری	۰/۵۱۶	۰/۰۱	انتخاب ایده اصلی	۰/۰۶۱	۰/۲۵۸
راهبردهای سازماندهی	۰/۴۸۴	۰/۰۱	خلاقیت	۰/۳۲۰	۰/۰۱
کنترل بر فعالیت یادگیری	۰/۵۳۵	۰/۰۱	مهارت‌های اجتماعی بین فردی	۰/۵۵۳	۰/۰۱
نظارت و ارزشیابی	۰/۵۲۵	۰/۰۱	خودکارآمدی	۰/۵۳۸	۰/۰۱
اضطراب	۰/۲۳۷	۰/۰۱	انگیزه در یادگیری	۰/۲۴۰	۰/۰۱
مهارت‌های تحصیلی	۰/۶۳۹	۰/۰۱			

بر اساس نتایج جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود که بین مهارت‌های تحصیلی و نمرات پیشرفت تحصیلی دانشجویان با تمامی مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، به‌جز مؤلفه انتخاب ایده اصلی، مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار هست ($p<۰/۰۱$). مثبت بودن روابط به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین این متغیرها ارتباط مستقیمی وجود دارد و دانشجویان دارای مهارت‌های تحصیلی بالاتر، از پیشرفت تحصیلی بالاتری نیز برخوردار هستند.

جدول ۲: خلاصه آماره های مربوط به برازش مدل

مدل	R	R مجذور	خطای استاندارد برآورد	آماره دوربین-واتسون
۱	۰/۶۵۶	۰/۴۳۱	۱/۲۴	۱/۸۱۹

با توجه به نتایج جدول ۲، ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر با ۰/۶۵۶ است. همچنین مقدار ضریب تعیین (مجذور R) برابر با ۰/۴۳۱ است که نشان می‌دهد مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی ۴۳/۱ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند.

جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل واریانس

مدل		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	391.126	14	27.938	18.044	0.001
	باقیمانده	517.125	334	1.548		
	کل	908.251	348			

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه در جدول ۳ نشان داد که مقدار F به‌دست‌آمده برابر با ۱۸/۰۴۴ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار است که نشان می‌دهد مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی می‌توانند تغییرات مربوط به متغیر پیشرفت تحصیلی را به خوبی تبیین نمایند و نشان دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده است.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

جدول ۴: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق متغیر مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده			شاخص‌های هم خطی	
	B	خطای استاندارد	Beta	T	سطح معنی داری	Tolerance	VIF
مطالعه فعال	0.042	0.026	0.107	1.589	0.113	0.375	2.669
پردازش اطلاعات	0.007	0.027	0.019	0.266	0.790	0.343	2.917
فعالیت‌های یادگیری	0.027	0.028	0.063	0.982	0.327	0.414	2.414
راهبردهای سازماندهی	0.005	0.025	0.013	0.206	0.837	0.443	2.260
کنترل بر فعالیت یادگیری	0.052	0.021	0.161	2.486	0.013	0.406	2.466
نظارت و ارزشیابی	0.036	0.022	0.106	1.589	0.113	0.381	2.622
اضطراب	-0.005	0.028	-0.009	-0.191	0.849	0.697	1.434
مدیریت منابع	0.021	0.023	0.068	0.943	0.346	0.325	3.080
تمرکز	0.072	0.035	0.094	2.027	0.043	0.799	1.252
انتخاب ایده اصلی	0.029	0.036	0.037	0.802	0.423	0.814	1.229
خلاقیت	0.018	0.039	0.023	0.460	0.646	0.699	1.430
مهارتهای اجتماعی بین فردی	0.035	0.022	0.112	1.553	0.121	0.330	3.029
خودکارآمدی	0.053	0.023	0.142	2.264	0.024	0.431	2.319
انگیزه در یادگیری	0.024	0.028	0.041	0.860	0.391	0.732	1.366

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که در مدل نهایی با بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد، از بین مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، کنترل بر فعالیت یادگیری (β=۰/۱۶۱،p< ۰/۰۵)، تمرکز (β=۰/۰۹۴،p< ۰/۰۵)، و خودکارآمدی (β=۰/۱۴۲،p< ۰/۰۵) به صورت مثبت پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۵: ضریب همبستگی ویژگی‌های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
روان رنجوری	-۰/۱۳۱	۰/۰۱
برونگرایی	۰/۲۶۹	۰/۰۱
باز بودن به تجربه	۰/۰۵۴	۰/۲۷
همدلی	۰/۱۵۵	۰/۰۱
وجدانی بودن	۰/۳۹۴	۰/۰۱

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در جدول شماره ۵ همبستگی بین ویژگی شخصیتی روان رنجوری با پیشرفت تحصیلی منفی و همبستگی بین ویژگی‌های برونگرایی، همدلی و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است (p<۰/۰۱). همبستگی بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی معنی‌دار نیست.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

جدول ۶: خلاصه آماره های مربوط به برازش مدل

مدل	R	R مجذور	خطای استاندارد برآورد	آماره دوربین-واتسون
۱	۰/۴۸۳	۰/۲۳۴	۲۹/۳۰	۱/۵۷۷

با توجه به نتایج جدول ۶، ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر با ۰/۴۸۳ است. همچنین مقدار ضریب تعیین (مجذور R) برابر با ۰/۲۳۴ است که نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی ۲۳/۴ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می کنند.

جدول ۷: نتایج آزمون تحلیل واریانس

	مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
۱	رگرسیون	108196.305	5	21639.261	25.194	0.001
	باقیمانده	218165.934	254	858.921		
	کل	326362.239	259			

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۷، مقدار F به دست آمده برابر با ۲۵/۱۹۴ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی دار است که نشان می دهد ویژگی های شخصیتی می‌توانند تغییرات مربوط به متغیر پیشرفت تحصیلی را به خوبی تبیین نمایند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده است.

جدول ۸: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی پیشرفت تحصیلی از طریق متغیر ویژگی های شخصیتی

مدل		ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		شاخص‌های هم خطی	
		B	خطای استاندارد	Beta	T	سطح معنی داری	Tolerance	VIF
۱	روان رنجوری	-1.550	0.284	-0.249	-5.458	0.001	0.892	1.121
۲	برونگرایی	1.188	0.315	0.173	3.778	0.001	0.884	1.131
۳	باز بودن به تجربه	0.013	0.305	0.002	0.043	0.965	0.948	1.055
۴	همدلی	0.537	0.339	0.076	1.587	0.113	0.819	1.221
۵	وجدانی بودن	2.124	0.281	0.363	7.549	0.001	0.803	1.245

در جدول ۸ نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی پیشرفت تحصیلی از طریق ویژگی های شخصیتی، آورده شده است. در مدل نهایی با بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد مشخص شد که از بین ویژگی های شخصیتی، روان رنجوری (β=-۰/۲۴۹،p< ۰/۰۱) به‌صورت منفی و ویژگی‌های برونگرایی (β=۰/۱۷۳،p< ۰/۰۱) و وجدانی بودن (β=۰/۳۶۳،p< ۰/۰۱) به صورت مثبت پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش بینی می کند.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

جدول ۹: نتایج تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه مهارت‌های تحصیلی دانشجویان پسر و دختر

اثر	آزمون‌ها	مقادیر	F	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	سطح معناداری
گروه	اثر پیلایی	0.050	5.482	3	313	0.001
	لامبدای ویلک	0.950	5.482	3	313	0.001
	اثر هتلینگ	0.053	5.482	3	313	0.001
	بزرگ‌ترین ریشه روی	0.053	5.482	3	313	0.001

همان‌طور که در جدول ۹ مشاهده می‌گردد سطح معنی داری هر چهار آمارهٔ چند متغیری مربوطه یعنی اثر پیلایی، لامبدای ویلکز، اثر هتلینگ و بزرگ‌ترین ریشه روی، کوچک‌تر از ۰/۰۱ است (p<۰/۰۱). بدین ترتیب فرض صفر آماری رد و مشخص می‌گردد که بین حداقل تعدادی از مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی دانشجویان پسر و دختر، تفاوت معناداری وجود دارد. به‌منظور بررسی تفاوت دو گروه در هر یک از مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، آزمون اثرات بین آزمودنی مورداستفاده قرار گرفت که نتایج حاصل در ادامه ارائه‌شده است.

جدول ۱۰: آزمون اثرات بین آزمودنی برای مقایسه مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی دانشجویان پسر و دختر

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
یادگیری فعال	بین گروهی	1.121	1	1.121	0.069	0.793
	درون‌گروهی	6801.691	417	16.311		
پردازش اطلاعات	بین گروهی	8.014	1	8.014	0.466	0.495
	درون گروهی	7178.534	417	17.215		
فعالیت‌های یادگیری	بین گروهی	27.388	1	27.388	2.196	0.139
	درون گروهی	5200.994	417	12.472		
راهبردهای سازماندهی	بین گروهی	3.292	1	3.292	0.217	0.642
	درون گروهی	6334.889	417	15.192		
کنترل بر فعالیت یادگیری	بین گروهی	183.552	1	183.552	7.927	0.005
	درون گروهی	9655.384	417	23.154		
نظارت و ارزشیابی	بین گروهی	89.869	1	89.869	4.048	0.045
	درون گروهی	9257.014	417	22.199		
اضطراب	بین گروهی	0.299	1	0.299	0.038	0.846
	درون گروهی	3321.243	417	7.965		
مدیریت منابع	بین گروهی	124.812	1	124.812	5.018	0.026
	درون گروهی	10371.030	417	24.871		
تمرکز	بین گروهی	7.168	1	7.168	2.045	0.153
	درون گروهی	1461.342	417	3.504		
انتخاب ایده اصلی	بین گروهی	20.407	1	20.407	5.786	0.017
	درون گروهی	1470.753	417	3.527		
خلاقیت	بین گروهی	0.294	1	0.294	0.072	0.788
	درون گروهی	1696.703	417	4.069		
مهارتهای اجتماعی بین فردی	بین گروهی	35.281	1	35.281	1.400	0.237

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

	درون گروهی	10505.798	417	25.194		
خودکارآمدی	بین گروهی	35.704	1	35.704	1.999	0.158
	درون گروهی	7446.310	417	17.857		
انگیزه در یادگیری	بین گروهی	95.049	1	95.049	13.226	0.001
	درون گروهی	2996.698	417	7.186		

در جدول ۱۰ نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی برای مقایسه مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی دانشجویان پسر و دختر، نشان داده‌شده است. با توجه به نتایج ارائه‌شده در جدول ۱۰، مقدار F به‌دست‌آمده، برای مؤلفه‌های کنترل بر فعالیت یادگیری، نظارت و ارزشیابی، مدیریت منابع، انتخاب ایده اصلی و انگیزه در یادگیری معنی‌دار است که با مشاهده میانگین نمرات مشخص می‌شود که میانگین نمرات دانشجویان پسر در مؤلفه‌های کنترل بر فعالیت یادگیری، نظارت و ارزشیابی و مدیریت منابع بیشتر از دانشجویان دختر و میانگین نمرات دانشجویان دختر در مؤلفه‌های انتخاب ایده اصلی و انگیزه در یادگیری بیشتر از دانشجویان پسر است.

بحث

پیشرفت تحصیلی طبق آخرین تعریف‌های موجود به مقدار دانش و مهارت‌های به‌دست‌آمده توسط فراگیر در دوره‌های متعدد تحصیلی گفته می‌شود (انال و هریسون[1]، ۲۰۱۳). امروزه نیز مشخص شده که عوامل دیگری همچون ویژگی‌های شخصیتی، دشواری تکلیف، عوامل انگیزشی و مهارت‌های تحصیلی علاوه بر هوش و استعداد نیز در این امر مؤثرند .بر همین اساس، یافتن عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی ازجمله موضوعات موردعلاقه پژوهشگران و صاحب‌نظران علوم تربیتی بوده است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که توانایی تحصیلی و آزمون‌های پیشرفت سنّتی فقط کمی از تغییرپذیری تفاوت‌های فردی را در پیشرفت تحصیلی توجیه می‌کنند .لذا مطالعات زیادی درباره نقش عوامل غیر تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی و درنهایت بهبود عملکرد انجام‌شده است (محمودی و جوادی، ۱۳۹۲).

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر همبستگی بین پیشرفت تحصیلی با تمامی مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، به‌جز مؤلفه انتخاب ایده اصلی، مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی‌دار هست ($p<$۰/۰۵). همچنین در مدل نهایی با بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد مشخص شد که از بین مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، کنترل بر فعالیت یادگیری ($\beta=$۰/۱۶۱،$p<$ ۰/۰۵)، تمرکز ($\beta=$۰/۰۹۴،$p<$ ۰/۰۵) و خودکارآمدی ($\beta=$۰/۱۴۲،$p<$ ۰/۰۵) به‌صورت مثبت عملکرد تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند. نتایج نشان داد بین مهارت‌های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، در همین راستا پژوهش هایی که توسط کوپمان[2]، باکش[3] و بیجارد[4] (۲۰۱۴)؛ لی[5] و بانگ[6] (۲۰۱۴)؛ رابیا خالیلا (۲۰۱۴)؛ ابراهیمی (۱۳۹۵)؛ چراغی و همکاران (۱۳۹۲) و رستگار و همکاران (۱۳۹۳) صورت گرفته، نشان داده‌شده که بین اضطراب امتحان، عزت‌نفس، علاقه، راهبردهای یادگیری و خودتنظیمی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

همچنین در پژوهش‌های پنگ[7] (۲۰۱۲)، نیز مشخص‌شده که بین استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی با پیشرفت تحصیلی در یادگیرندگان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین پژوهش‌های کیونگی لی[8] (۲۰۱۰)؛ دروسیس[9] و همکاران (۲۰۰۴)؛ دلافیونتی[10] (۲۰۰۹)؛ نیز

[1].Oneale & Harrison

[2].koopman
[3].Bakx
[4].Bijaard
[5] Lee
[6].Bong
[7].Peng
[8].Keyunghee Lee
[9].Derrossis
[10].De La Fuente

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

نشان داده که بین عادت‌های مطالعه، رویکردهای یادگیری و مهارت‌های یادگیری با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش‌های ذکرشده با نتیجه به‌دست‌آمده در فرضیه دوم پژوهش مبنی بر رابطه مثبت و معنادار بین مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی همسو هست.

همچنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده همبستگی بین ویژگی شخصیتی روان رنجوری با مهارت‌های تحصیلی منفی و همبستگی بین ویژگی‌های برونگرایی، همدلی و وجدانی بودن با مهارت های تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار هست (p<۰/۰۱). همبستگی بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه بامهارت های تحصیلی معنی‌دار نیست.

همچنین در مدل نهایی با بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد مشخص شد که از بین ویژگی‌های شخصیتی، روان رنجوری (β=-۰/۲۴۹،p< ۰/۰۱) به‌صورت منفی و ویژگی‌های برونگرایی (β=۰/۱۷۳،p< ۰/۰۱) و وجدانی بودن (β=۰/۳۶۳،p< ۰/۰۱) به‌صورت مثبت پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

نتایج به‌دست‌آمده در این بخش نیز با پژوهش‌های صورت گرفته توسط کنور و پانونن[1] (۲۰۰۷)؛ فارنهام و همکارانش (۲۰۰۶)؛ کوماراجو و همکاران (۲۰۱۱) همسو است، رضایی و همکاران (۱۳۹۱)، بابکانی (۱۳۹۲) در پژوهش‌های یادشده نیز بین ویژگی وجدانی بودن و برونگرایی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و بین ویژگی بی‌ثباتی هیجانی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی به‌دست‌آمده است.

همچنین به عنوان یافته جانبی پژوهش به‌منظور مقایسه مهارت‌های تحصیلی دانشجویان دختر و پسر، از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) استفاده شد. با توجه به نتایج ارائه‌شده مقدار F به‌دست‌آمده، برای مؤلفه‌های کنترل بر فعالیت یادگیری، نظارت و ارزشیابی، مدیریت منابع، انتخاب ایده اصلی و انگیزه در یادگیری معنی‌دار هست که با مشاهده میانگین نمرات مشخص می‌شود که میانگین نمرات دانشجویان پسر در مؤلفه‌های کنترل بر فعالیت یادگیری، نظارت و ارزشیابی و مدیریت منابع بیشتر از دانشجویان دختر و میانگین نمرات دانشجویان دختر در مؤلفه‌های انتخاب ایده اصلی و انگیزه در یادگیری بیشتر از دانشجویان پسر است.

در همین راستا در مطالعه دلافیونتی[2] (۲۰۰۹)؛ همایی و همکاران (۱۳۸۹)؛ نشان داده شد که بین جنسیت با عملکرد تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد و دانشجویان پسر در مدیریت زمان حین مطالعه، تمرکز حین مطالعه و درک مطلب وضعیت بهتری داشتند. که نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر، همسو با نتایج پژوهش‌های قبلی است. همچنین نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش‌های نادم، آنیس و خیزار[3] (۲۰۱۲)؛ زیمرمن و کیتسانتاس[4] (۲۰۱۴)؛ خورسندی خورسندی و همکاران (۱۳۸۹)؛ نشان داد که هیچ تفاوت معناداری بر اساس جنسیت در یادگیری خودتنظیمی، راهبردهای یادگیری در بین دختران و پسران وجود ندارد که با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست.

به صورت کلی این پژوهش نشان داد که می توان بر اساس مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی و ویژگی های شخصیتی پیشرفت تحصیلی را در دانشجویان علوم پزشکی پیش بینی کرد. از بین مؤلفه‌های مهارت‌های تحصیلی، مؤلفه‌های کنترل بر فعالیت یادگیری، تمرکز و خودکارآمدی و از بین مؤلفه‌های شخصیتی، مؤلفه‌های روان رنجوری، برونگرایی و وجدانی بودن می‌توانند پیشرفت تحصیلی را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. همچنین مشخص شد که بین دختران و پسران در میزان برخورداری از مهارت‌های تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به تأثیر مهارت‌های تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی در یادگیری درسی و درنتیجه در مهارت‌های شناختی و عملی و به دلیل رابطه تنگاتنگ آن با

[1].Connor & Paunonen

[2].De La Fuente

[3].Nadeem, Aness, Khisar

[4].Kitsantas

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

پیشرفت تحصیلی پیشنهاد می‌شود دوره‌هایی در خصوص آموزش مهارت‌های تحصیلی با توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان برگزار گردد تا از این طریق از افت تحصیلی دانشجویان پیشگیری گردد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که با بردباری و دقت به سؤالات پرسشنامه پاسخ داده و پژوهشگران را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌نماییم.

Al-Baddareen G. Ghaith, S.&Akour, M(2014).Self-efficacy, Achievement, Goals, and Metacognition as predictors of Academic Motivation. Procedia Social and Behavioral Sciences,11,1-6

Ashtianie Fathi, A., (1388). Psychometrics Tests, Measurement of Personality and Mental Health. Tehran. Be'sat. [In Persian].

Behrouzi, N., Boshlideh, K., Rasouli, S.M. (2011). The casual relation of general intelligence and fluid intelligence with educational performance by mediating personality characteristics and learning approaches. Journal of Psychological Achievements (education and psychology). Ahvaz University of Shahid Chamran. 14 (2), 3-18. [In Persian].

Berger, J. & Karabenick, S. (2010).Motivation and students use of learning strategies: Evidence of unidirectional effects in mathematics classrooms. Learning and Instruction, 41(5), 1-13.

Chamorro, T.,& Furnham,A.(2008).Mainly openness: The relationship between the big five personality traits and learning approaches. Journal of Learning and Individual Differences, 19.

Cheng, S. F., Kuo, C. L., Lin, K. C., & Lee-Hsieh, J. (2010). Development and preliminary testing of a self- rating instrument to measure self- directed learning ability of nursing students. International journal of nursing studies, 47 (9), 1152-1158.

Connor, M.C. & Paunonen,.v.(1997).Big personality Predictors of post secondary academic performance, Personality and Individual Differences, Volum43,Issue 5,October 2007,p 971-990.

Daff,A; Boyle, E:Dunleavy, K& Ferguson,H.(2005).The relationship between personality,approach to learning and academic performance. Personality and individual Differences, 36, 1907-1930.

De La Fuente J, Cardelle-Elawar M. (2009). Research on action emotion style and study habits: Effects of individual differences on learning and academic performance of undergraduate students. Learning and Individual Differences. 19(4):567-576

Derossis AM, Rosa DD, Schwartz A, Hauge LS,Bordage G. (2004). Study habits of surgery residents and performance on American Board of Surgery In-Training examination.Am J Sur. 188(3): 230-6.

Ebrahimi, S., Pakdaman, Sh., Pourshahriar, H. (2016). Predicting learning regulation based on academic self – efficiency and interest in studying mediated by information processes strategies. Research Journal of Educational Planning, 2(21). [In Persian].

Gordon, W. I. (2009). A factor analysis study of the self-regulated learning inventory. Retrieved May 9, from: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/14/d2/38.pd

Hailikari, T. Nevgi. A, & Komulainen, E(2008).Academic self-beliefs and Prior Knowledge as predictors of student Achievement in Mathematics: A Structural model. Educational Psychology, 28, 59-71.

Homaei , R. Heidarie, A., Bakhtiarpoor, S. et al. (1389). The relation of progress motivation, cognitive intelligence,

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

emotional intelligence, educational records and demographic variables with students' educational performance. Seasonal Journal of New Findings of Psychology. [In Persian].

Hoveland C M. Relationships between learning and study strategies and academic achievement in associate degree nursing students. [Dissertation]. Wyoming: University of Wyoming. 2006

Kauffman,D.F.(2004). Self-regulated learning in web-based environments: instructional tools designed to facilitated cognitive strategy use, meta cognitive processing, and motivational beliefs. Journal of Educational Computing Reserch. 30(1,2), 139-161

Khalaila, R.(2014).The relationship between academic self-concept, intrinsic motivation, test anxiety, and academic achievement among nursing students:Mediating moderating effects:Nurse Education Today.

Khorsandie, F., Kamkar, M. (2010). The relation of five main factors of personality and self – regulating learning strategies of male – female highschool students of Isfahan in 2008- 2009 academic session. Journal of new educational approaches, (5) 2, 12. [In Persian].

Komarraj , M.,Karau,S.J.,Ronald, R.,Schmeck,Alen.(2011). The big five personality traits, learning styles, and academic achievement. Journal of Personality and Individual Differences, 12.

Koopman, M,M.,Bakx, A.,Beijaard, D.(2014).students goal orientation and learning strategies in powerful learning environment: A case study. Student in Educational Evaluation.

Koushan, M., Heidari , A. (1385). Exploring study habits of medicine students of Sabzevar medical science university. Journal of Medical Science and Treatment Services of Sabzevar. (4) 13. [In Persian].

Lee,w.,lee.M.J.,Bong,M.(2014).Testing interest and self-efficacy as predictors of academic self-regulation and achievement. Contemporary Educational Psychology, 39.86-99.

Mahmoudi, Q., Javadi, M., Sahraei, M. (1392). The relation of thinking styles and personality types with secondary school students' progress motivation. Journal of Psychological Research. (18). [In Persian].

Oneale, L. D. G., Harrison, S. (2013). An Investigation of the Learning styles and Study Habits of Chemistry Undergraduates in Barbados and their Effect as Predictors of Academic Achievement in Chemical Group Theory. Journal of Educational and Social Research; 3(2): 107-122

Peak, B & Miller, Ch. (2010). I think I can, I think I can, I think I can not know I can multi-user virtual environment (moves) as a means of developing competence and confidence in undergraduate nursing. 2,4571-4575

Peng, C.(2012).Self-regulated learning behavior of college students of art and their academic achievement.Physics Procedia,33, 1451-1455.

Poropat,A. E.(2010).A Meta –analysis of the Five – factor Model of personality and academic Performance. Available in http://www.Sciencedirect.com//.

Rastegar, A., Seif, M., Mazloumian, S. et al. (1393). Mediator role of self - efficiency, anxiety and coping styles in relationship of educational progress goals and educational performance. Seasonal Scientific - Research Journal of New Achievements in Educational Management. (2) 6. [In Persian].

Rezaei , A., Khorsha, M., Maqami H. (1391). Exploring relations of personality characteristics, motivational beliefs and learning strategies with Humanities and basic sciences. Seasonal Psychological Pedagogical Journal (23)8. [In Persian].

Rosander, P, Backstrom, M, & Stenberg, G(2011).Personality traits and general

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]
[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]

intelligence as predictors of academic performance:A structural equation modeling approach. Learning and Individual Differences.

Sha'bani, S. (under printing). Construction and normalization of academic skill scale for medical science students of Shahid Beheshti University. Seasonal Journal of Pedagogical Measurement. Allameh University. [In Persian].

Shamoushaki, B., Hoseini, M., Charkazi, S.A., Jafari, A., Bakhsha, S.Y., Fouzieh. (2013). Studying Skills and its relation with e students' educational status. Iranian Journal of Education in Medical Science. 13(1). [In Persian].

Zimmerman, B., Kitsantas, A(2014). Comparing student self-discipline and self-regulation measures and their prediction of academic achievement Contemporary educational psychology.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1397.5.2.5.0]

[DOI: 10.29252/shenakht.5.2.27]